

Şehir, yok edicidir. Bireysel ve biricik olanı biteviye silip, birörnekleştirerek hamurlaştırır. Şehrin içinde olan sürekli bir kaybolmuşluk hissiyle devinir. Ama bu hiçbir zaman akıp giden bir ırmak gibi değildir; katlaşıp, tutsak eden bir macunlaşma halidir. Şehir koyu kıvamlı bir macun gibi insanı içine alır, kendine yapıştırır.

Bu yanıyla şehirli zıttıkizli bir duygu yaşar. Hem kendi bildiği yeredir hem de şehrin yabancısıdır. Bulvarda kalabalığın içindeyken yıllardır oradan geçtiği için oralı, ama aynı zamanda çevresinden akıp giden kalabalığın içinde yapayalnız bir yabancısıdır.

Kalabalığa karışmak bir yandan görül-meyerek güvenlik sağlarken diğer yandan yok olma, kaybolma tehdidini içinde taşır. Biraz da bu yüzden şehirde yaşayanlar, tıpkı hayvanların sidikleriyle hayat alanlarının sınırlarını işaretlemeleri gibi, kişisel nirengi noktaları kurarlar. Hep gidilen kafe, bakılan vitrinler, alışveriş merkezleri, otobüs durakları, parklar vs vs. Herkesin kendine ait gizli haritaları var gibidir, şehirde kay-bolmamakiçin.

Kaybolmuşluk hissinin kaygısı ile, görülüp yabancı bulunmanın korkusu iç içe işler şehirlinin ruhunda. Bir yandan farklılaşa-rak kendini görünür kılmaya çalışırken, bir yandan da kimsenin görmediği bir hayal olarak dolaşmak ister kişi. Ne kadar kaybolursa o kadar **"güvencede"** hisseder ve ne kadar görünür olursa o kadar kendini **"var"** hisseder.

Şehrin coğrafyası bir merkez ve kıyılarından oluşur. Merkez hiç kimsenindir. Orada herkes hem görünür hem kaybolur. Kişiliği belirleyen kıyılardır. Göçle gelip, merkezin kıyılarında "memleketlerinin" küçük modellerini kuranların merkez ve kıyıdaki halleri birbirinden çok farklıdır. Kıyıda kendilerini daha hakiki hissederlerken, merkez onların sadece karınlarını doyurmak için belirli saatlerde bulunmak zorunda kaldıkları yabancı/düşman mekânlardır. Gecekondu dünyasını bilenlerin hemen hatırlayacakları gibi, merkeze giderken oradan başka bir yere gidiyormuş gibi söz edilir. Yaşanılan şehrin adı söylenir. Sultan-beyli sırtlarında oturanlar, İstanbul'a, Pur-saklar'da yaşayanlar ise Ankara'ya gidiyorum derler. Özellikle İstanbul'dakiler nerelisin sorusuna, İstanbul'da doğmuş olmalarına karşın, babalarının göç ettikleri "memleketlerinden" oldukları yanıtını verirler.

Bu hal, şehirli kişiliğinin, yani birey olmanın önündeki en büyük engeldir ve fakat şehirlilik bir kaybolma/bozulma/yozaşma olarak görüldüğünden aynı zamanda koruyucu bir kalkandır da. İşte göçle gelen memleketlerinin, şehirlerin kıyısında yeniden kurulan küçük modellerinde köyün/kırın düzeninde, köylülüğün dünyasında yaşayanlar, son on yıldır kentsel dönüşüm projeleriyle bir anlamda yurtsuzlaşmakta ve onları emip, içine katıp, dönüştürecek bir şehir ve üretim düzeni olmadığından da kaybolmaktadırlar.

Şimdi bir kez daha hatırlayalım. Varolmak algılanmaksa yani görünür olmaks, şehrin içinde yokmuş, hiçmiş gibi, yabancı bir coğrafyadaymış gibi hissedenden için, or-taklaşacağı, tanıdık bulacağı ve böylelikle güvenlik duygusu yaşayabileceği olası her ortak değer, birleştiriciliğiyle tutunulacak bir dal haline gelecektir. Kimi zaman bu ortaklık olağan koşullarda birbirinden uzak duracakların geçici olarak dayanışması gibidir. Bir Amerikalı ile bir Meksikalının Çin'de, bir Türkle bir Yunanlının Paraguay'da karşılaştıklarında birlikte hareket ettikleri bilinir.

Dağılıp çözülen şehir kıyılarında yükselen "site hayatının" ortak noktası parası/gücü olmayanlar için din ve milliyet dışında bir şey olamaz. Din ve milliyet hem kıyıdaki hayatı güvence altına alırken, hem de merkezde kaybolmayı, macunun içinde kalmayı ama boşulmamayı sağlar. Dönüşen, çözülen üretim düzeninde bir tehlike olarak algılanan geleceğe karşı güvende hissetmenin yolu, din ve milliyetten geçer. Şehirlerin otobüs terminallerine asker uğurlamaya giden konvoylar, aslında düşman hissettikleri şehre girmek ve orada hayatta kalmak için nasıl gelinmesi gerektiğinin kristalleşmiş halidir.